

CARTEA DE TEATRU

GIB MIHĂESCU

„TEATRU“

Dintre cele cinci piese ale lui Gib Mihăescu, adunate de Leon Baconsky între copertile volumului editurii „Dacia“, doar una singură (*Pavilionul cu umbre*) a fost reprezentată și tipărită (în perioada interbelică). Apare deci evident ca merituoasă inițiativa publicării celorlalte texte (*Confrații*, *Sfirșitul*, *Criza în barou* și fragmentul *Don Juan*); merituoasă, evident, atât pentru amatorii de teatru, cât și pentru iubitorii prozei lui Gib Mihăescu. Căci, deloc paradoxal, teatrul autorului *Rusoaiței* continuă proza sa: *Pavilionul* ne amintește *Intimplarea* sau *Vedenia*, *Sfirșitul* pornește de la nuvela cu același titlu, iar *Don Juan* urina să fie terminată după modelul *La grandiflorei*. Inseși replicile, cursivitatea lor, respectă deseori rigorile romanului, iar indicațiile de regie nu sînt decît tot perspective ale prozatorului. Această remarcă nu a fost emisă în gamă peiorativă; cititorul e invitat să-și reamintească aptitudinile tuturor marilor noștri dramaturgi pentru schiță, nuvelă sau roman. Dar altfel afinitățile existente între genuri, în cazul lui Gib Mihăescu, nu se opresc aici. Ambianța, atmosfera, tensiunea sînt desemnate de același cuvînt: *straniul*. Fie că este vorba de straniul poetic (*Pavilionul...*) sau de cel grotesc (*Confrații*, *Sfirșitul*).

În prima piesă (deținătoare a Premiului Asociației Criticilor Dramatici pe anul 1926) acțiunea începe ca în *Hamlet*, cu apariția unei fantome, a unui duh al trecutului care domină prezentul și declanșează în personaje o luptă cu uitarea. O recuzită ușor simbolistă, rămasă parcă din reveriile lui Gauthier și L'Isle Adam, este folosită de Geo pentru convingerea și coruperea Lianeî; în scene scurte (realizate admirabil de dramaturg) Ilarie execută gesturi imperceptibile, ezoterice, dublate de zimbete bizare; pavilionul bîntuit de umbre și aureolat de un nor de mister își cere continuu jertfele, într-un ritual funest, deja împămîntenit. Celelalte două lucrări ascund în noaptea (sau în singurătatea) gânduri diabolice, gelozii de care alienarea nu-i prea departe, inconsecvențe monstruoase, sentimente venale.

Predilect apare în același timp și motivul infidelității — abordat poate, nu fără un ușor misoginism. *Pavilionul...* repetă, la interval de douăzeci și doi de ani, ideea unui adulter cu consecințe sumbre; *Confrații* proliferază adulterul în mod aproape revoltător (toți eroii principali sînt infideți); *Sfirșitul* este radiografia urînilor unei consolări extraconjugale, și nici *Don Juan*-ul prezent nu-i mai puțin „tradiționalist“ — din acest punct de vedere. Asociațiile cu teatrul lui Minulescu, ori cu *Patima Roșie* sau *Suflete tari* sînt inerte. Și fiindcă tot am pornit pe panta comparațiilor, trebuie să recunosc, alături de alcătuitoarea ediției, că nici influența lui Caragiale nu este absentă (*Confrații*, dispuși într-un anumit fel, refac situații și caractere din *Scrisoarea pierdută*; iar în *Don Juan*, doi incornorați clamează — precum jupinul Titircă — onoarea de familist).

Desigur însă că teatrul se scrie pentru scenă, nu pentru lectură, pentru a se impune prin el însuși și nu prin alții. Din acest punct de vedere, textele lui Gib Mihăescu nu sînt lipsite de carențe.

Sfirșitul (în ciuda bunei impresii pe care i-a produs-o lui Leon Baconsky) îndrăznește să afirm că este scrisă într-un stil ușor anacronic: „Mici fire, mai subțiri ca cele de păianjen, întreșături fine de priviri cu tovarășii dumitale, care nu valorau desigur nimic prin sine, dar care anunțau încercăturile viitorului, cum niciii nori stacojii de la apusul soarelui anunță ploaia și furtuna. Îți uram în gînd ca bănuielile mele să nu prindă cheag, însă prevedeam, cu părere de rău, că la eventualele tale nefericiri poate n-o să fiu eu consolatoare... Pentru că fericirea ta era așa de mare, încît căderea într-o stare opusă ei echivala cu o tragedie...“ (s.a.m.d. (pag. 207)). Însăși problematica pieselor nu este întotdeauna de interes major și permanentă actualitate.

În orice caz, cartea are două merite incontestabile: primul este legat de completarea imaginii pe care o avea marele public despre controversatul scriitor, iar al doilea vizează readucerea în atenția teatrelor noastre a *Pavilionului cu umbre*, text care nu și-a pierdut nici azi puterea de fascinație, poezia și misterul.

Bogdan Ulmu

